

Nationaliteitswet faalt zonder integratiestrategie

2012/35

30 | 07 | 2012

 MENSEN

 WELVAART

 BESCHERMING

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute

Yes, we can! In 2011 nam het federale parlement —meerderheid en oppositie door elkaar— het voortouw in het aanscherpen van de voorwaarden voor gezinshereniging bij immigratie. Deze week doet het parlement hetzelfde voor de verwerving van de Belgische nationaliteit. Het is verheugend vast stellen dat, boven de klassieke partijconfiguraties heen en los van de federale regering, meerderheden kunnen gevonden worden om de Belgische huishouding aan te passen aan de realiteit van massaimmigratie. Ik denk ook dat de gekozen richting per saldo de juiste is. Maar er is nood aan een brede en algemene mobilisatie voor integratie, anders dreigt de nieuwe nationaliteitswetgeving averechts te zullen werken.

De Belgische nationaliteit werd vroeger verworven door de bloedband met een Belgische ouder. Met het besef dat oorspronkelijke gastarbeiders permanente immigranten waren geworden, moest België zich echter bezinnen over de factor nationaliteit bij etnische diversiteit. De zogenaamde Snel-Belg-Wet koos resoluut voor feitelijk verblijf op het Belgische grondgebied als de opstap naar nationaliteit. Nationaliteit kon zo automatisch verkregen worden of zelfs ongevraagd in de schoot vallen. De

bedoeling was dat die Belgische nationaliteit integratie zou stimuleren. En passant werd ook de discussie over stemrecht voor immigranten handig ontmiind: ze werden immers sowieso Belgen.

De integratielogica wordt nu omgedraaid: het verwerven van de Belgische nationaliteit is voortaan het sluitstuk van integratie en niet het begin ervan. Dat is een logische optie. Wie de eigen nationaliteit gratis weggeeft, suggereert ook dat die niets voorstelt. De Snel-Belg-Wet

Wie de eigen nationaliteit gratis weggeeft, suggereert ook dat die niets voorstelt. De Snel-Belg-Wet symboliseerde een vorm van zelfrelativisme dat uiteindelijk neerkwam op identiteitsnihilisme.

symboliseerde een vorm van zelfrelativisme dat uiteindelijk neerkwam op identiteitsnihilisme. Daarmee werd het doel van integratie ook ondermijnd: de uitgestoken hand was immers een lege hand. Wat betekent kunnen participeren in een samenleving die zichzelf blijkbaar alleen als

een los verbond van feitelijk aanwezige personen beschouwt? Dat is geen wervend verhaal, maar integendeel een uitnodiging om zich te nestelen in de eigen culturele en religieuze traditie.

De ingeslagen richting is de juiste, maar wordt de bestemming wel bereikt? Naast aanwezigheid op het grondgebied, zet de nieuwe wet vooral in op sociaaleconomische criteria: taalkennis, een diploma, beroepsopleiding, een inburgeringscursus, minimale periode van werk. Ik zal niet ontkennen dat dit relevante parameters zijn om de participatie in de Belgische samenleving te beoordelen. Maar integratie is meer dan participatie, en nationaliteit is meer dan activiteit. Wat onderontwikkeld blijft, is de culturele of identiteitscomponent van de nationaliteit. Nu we het laissez-faire van de multiculturele samenleving officieel achter ons laten, moeten we toch duidelijk bepalen welke waarden en normen we delen.

Er is geen monocultuur, maar wel culturele interactie rond een sokkel

die noodzakelijk en onvoorwaardelijk gemeenschappelijk moet zijn. Er moet dus invulling gegeven worden aan wat we verstaan onder het burgerschap dat met de Belgische nationaliteit bekroond wordt. Dat is voorwaar geen gemakkelijke oefening, maar wel een levensnoodzakelijke, gegeven de context van grote historische, religieuze en etnische verschillen die de onze is. Het is te hopen dat een uitvoeringsbesluit van de nieuwe wet hieraan gestalte kan geven. En als het even kan, wordt de verwerving van de nationaliteit met een symbolische en persoonlijke burgerschapsverbintenis bezegeld. Dat is de ultieme en psychologisch belangrijke consequentie van de logica om nationaliteit als het eindpunt van een integratieproces te hanteren.

Daarnaast moeten we ons afvragen wat de verstrenging van de nationaliteitsverwerving wil bereiken. Willen we simpelweg minder Belgen of willen we meer geïntegreerde Belgen? Ik ga voor het laatste. Het eerste is de weg van stille apartheid: België is immers een immigratienatie die elk jaar vele tienduizenden nieuwe immigranten verwelkomt. Het doel van de nationaliteitswetgeving moet blijven om de integratie te bevorderen, niet om binnenlandse muren op te trekken. Het is één zaak om onderwijs, taalkennis of werk als vereisten voorop te stellen. Maar dan moeten we er ook voor zorgen dat immigranten daartoe de kansen krijgen en die effectief ook nemen.

“

Het is één zaak om onderwijs, taalkennis of werk als vereisten voorop te stellen. Maar dan moeten we er ook voor zorgen dat immigranten daartoe de kansen krijgen en die effectief ook nemen.

Welnu, iedereen weet dat sommige subgroepen van niet-Europese immigranten precies op dat vlak sterk gemarginaliseerd en weinig geresponsabiliseerd zijn.

Op de arbeidsmarkt is de situatie ronduit schrijnend, terwijl de nieuwe wet juist werk als voorwaarde instelt.

Als we daarin geen

”

trendbreuk realiseren, dan veroordelen we deze probleemgroepen tot een permanente status van tweederangsburgers. België wil terecht sociaaleconomische participatie als nationaliteitsvoorwaarde hanteren. Maar dan moet het ook een strategie hebben om die participatie mogelijk te maken waar ze dat nu manifest niet is. De nieuwe nationaliteitswet moet de start zijn van een brede mobilisatie voor integratie. Bij gebreke daarvan zal de wet verkavelen in plaats van verenigen, verdeeldheid zaaien in plaats van eenheid te oogsten. De wet heeft haar principes juist. Nu nog de actie om die realiteit te maken.

Marc De Vos is de directeur van het Itinera Institute en doceert aan de Universiteit Gent. @devosmarc

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.

ONAFHANKELIJKE DENKTANK

KLARE IDEEËN, KLAAR VOOR ACTIE

Itinera Institute VZW

Leopold II Laan 184d B-1080 Brussel
T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org
www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever: Marc De Vos, Directeur